

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (бакалавр)
Кафедра	Реставрації та експертизи творів мистецтва	Рік навчання	1
Галузь знань	В Культура, мистецтво і гуманітарні науки	Вид дисципліни	Обов'язкова
Спеціальність	В4 Образотворче мистецтво та реставрація	Семестр	2
Спеціалізація	В4.02 Реставрація		

ТЕХНІКА І ТЕХНОЛОГІЯ ЖИВОПИСУ

Семестр 2 (весна 2026)

26 січня — 9 травня

Викладач	Шуліка Вячеслав Вікторович, доцент, PhD (кандидат мистецтвознавства)
E-mail	shulikavv@ukr.net
Заняття	Згідно з розкладом, он лайн
Консультації	Субота 11.30 – 13.00
Адреса	Онлайн
Телефон	+380502782125 (Вайбер, Телеграм)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи або чат у Телеграм. Комунікація здійснюється тільки у робочі дні. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — ТТЖ.); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання. Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — jpeg, pdf*. Окрім роздруківок для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Консультування з викладачем відбуваються у визначені дні та години.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна не має обов'язкових передумов для вивчення.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Методичні рекомендації

1. Бідзіля В.О. Біюциди в реставраційній практиці Київ: Національний науково дослідний реставраційний центр України, 2003. 64 с.
2. Жердзицький, В. Живопис. Техніка і технологія. Харків: Колорит, 2006. 327 с.
3. Лоханько В.Є. Художні матеріали і техніка живопису. Харків: Мистецтво, 1938. 187с.
4. Лоханько Ф.П. Флорова Т.І. Художні Матеріали: Техніка живопису. Київ: Держ. видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР., 1960. 142 с.
5. Методичні рекомендації щодо підготовки ґрунтів при виконанні навчальних академічних завдань з масляного живопису / уклад. А.І. Демура. Харків: ХХІІІ, 1992. 24 с. Скоп Л. Українське церковне малярство у Галичині: техніка та технологія XV XVIII ст. Львів: Коло, 2013. 192 с.
6. Сланський Б. Техніка живопису та реставрації. Київ: Мистецтво, 2009. 304 с.
7. Шуліка В.В. Методичні рекомендації «Мінеральні фарби темперного живопису». — Харків: ХДАДМ, 2004. — 49 с.
8. Шуліка В.В. Методичні рекомендації «Органічні барвники темперного живопису». — Харків: ХДАДМ, 2005. — 56 с.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Проектор. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word. Zoom, Мольберти, художні матеріали.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Головна мета вивчення дисципліни є опанування великого спектру художніх матеріалів, їх властивостей, способів приготування, а також технічних прийомів та засобів, характерних для різних художніх епох, шкіл, напрямків та окремих майстрів мистецтва.

До головних задач курсу належить вивчення студентами структурних та стильових особливостей живопису та набуття практичних навичок з підготовки необхідних технічних матеріалів для роботи: основи, ґрунту, колористичного строю палітри, лаку, тощо. За період навчання студент повинен освоїти найбільш типові системи техніко-технологічного побудування фарбового шару живопису, який склався у олійному та темперному живопису

на різних етапах його розвитку.

Дисципліна забезпечує спеціалізовані (фахові) компетентності:

- СК1. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища.
- СК2. Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки.
- СК4. Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах за спеціалізаціями.
- СК7. Здатність адаптувати творчу (індивідуальну та колективну) діяльність до вимог і умов споживача.
- СК8. Здатність проводити аналіз та систематизацію зібраної інформації, діагностику стану збереженості матеріально-предметної структури твору мистецтва, формулювати кінцеву мету реставраційного втручання.
- СК9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.
- СК12. Здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах.

Загальні компетентності:

- ЗК2. Здатність зберігати і примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Програмні результати навчання:

- ПРН1. Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу.
- ПРН2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.
- ПРН5. Аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел.
- ПРН6. Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах.
- ПРН7. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом.
- ПРН8. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу.
- ПРН9. Застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід.

ПРН14. Тракувати формотворчі засоби образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі.

ПРН15. Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

ПРН16. Розуміти вагому роль українських етномистецьких традицій у стильових рішеннях творів образотворчого, декоративного та сучасного візуального мистецтва.

ПРН17. Популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

ПРН18. Формувати екологічну свідомість і культуру особистості, застосовувати екологічні

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна вивчається протягом двох семестрів 1-го курсу (3 кредитів ECTS, 75 навчальних години, в тому числі 30 годин — аудиторні лекційні заняття, та 45 години — самостійні). Всього курс має 4 модулі та 8 теми.

1 СЕМЕСТР (окремий сілабус)

1 МОДУЛЬ

Тема 1. Основні напрямки розвитку техніки і технології живопису.

Тема 2. Літературні джерела з техніки та технології живопису.

Тема 3. Основи для живопису:

3.1. Основи з дерева: типи, обробка, конструкції.

3.2. Основа з полотна, підрамники.

3.3. Основи з металів, папірусу, пергаменту, паперу, лінолеуму тощо; захисні покриття основи, гідрофобізація.

2 МОДУЛЬ

Тема 4. Ґрунт для живопису

4.1. Матеріали для ґрунту.

4.2. Ґрунти для дерева (левкас)

4.3. Ґрунти для полотна, картону.

2 СЕМЕСТР

3 МОДУЛЬ

Тема 5. Темпера: види, матеріали, техніка.

Тема 6. Олійний живопис.

6.1. Картон: види переносу та закріплення картону.

6.2. Багатошарова манера олійного живопису, техніка алла прима.

Тема 7. В'язива та захисні покриття олійного живопису

7.1. Олії

7.2. Смоли, лаки

4 МОДУЛЬ

Тема 8. Пігменти

8.1. Пігменти мінеральні.

8.2. Пігменти органічні.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних та практичних занять. Самостійна робота спрямована на закріплення лекційних тем. Зміст самостійної роботи складає пошук додаткової інформації та її аналіз, виконання практичних завдань (підготовка полотна та дерев'яної дошки до виконання живописних робіт).

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є заліки. Для отримання заліку достатньо пройти рубіжні етапи контролю у формі поточних перевірок процесу самостійної роботи. Для тих студентів, які бажають покращити результат, передбачені додаткові питання за темами дисципліни (10 балів).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно		A	A+ 98–100	задовільно	64–74	D
	90–100		A 95–97		60–63	E

			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як студентам, так і викладачу. За необхідності аспірант має спитати дозволу вийти з аудиторії (окрім заліку). Вітається власна думка з теми заняття, аргументоване відстоювання позиції. У разі відрадження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю із студентами.

Під час повітряної тривоги заняття не відбуваються.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Запізнення на заняття не вітаються. Якщо студент пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та на наступному занятті відповісти на ключові питання.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні заліку тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю помічено списування, студент втрачає

право отримати бали за тему, або надається інший перелік додаткових питань. Якщо це відбулось в процесі заліку — студент отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

семестр

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
Згідно з розкладом	5	лекція	Темпера: види, матеріали, техніка	4		
Згідно з розкладом	6	лекція	Олійний живопис. Картон: види переносу та закріплення картону. Багатошарова манера олійного живопису, техніка алла прима.	10	Перегляд	
Згідно з розкладом	7	лекція	Олії.	4		

Згідно з розкладом		лекція	Смоли, лаки	4		
Згідно з розкладом	8	лекція	Мінеральні пігменти	7		
Згідно з розкладом		лекція	Органічні пігменти	1	Перегляд, залік	

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Поточний контроль	0–10
2	Поточний контроль	0–10
3	Поточний контроль	0–40
4	Поточний контроль	0–40
	Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали			Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
A+	20	40	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали та приклади за темою. Відповів на додаткові питання. Розширив роботу до рівня тез до конференції. Подача акуратна, без помилок
A	17–19	37–39	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Подача акуратна, без помилок
A-	16	36	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок
B	12–15	32–35	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок
C	8–11	22–31	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки, є невеликі проблеми з форматуванням
D	4–7	10–21	Студент не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні із значними недоліками (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, відсутність творчого підходу тощо), наявні проблеми з форматуванням
E	1–3	1–9	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, невідповідність завданню, невчасна подача виконаної роботи, неохайність подання тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Розширений список літератури наведено у методичних матеріалах. Також на заняттях викладач може порекомендувати додаткові джерела інформації.

1. Auwera Joost Vander. An Old Woman in the Fitzwilliam Museum: Jordaens not Van Dyck. Jordaens Van Dyck Journal: the research publication of the Jordaens Van Dyck panel

paitings project. N 2. Amsterdam: University of Amsterdam, Royal Museums of Fine Arts of Belgium, 2021. P. 92 – 97

2. Auwera Joost Vander. Jacques Jordaens and his use of panels: an introduction. Jordaens Van Dyck Journal: the research publication of the Jordaens Van Dyck panel paitings project. N 1. Amsterdam: University of Amsterdam, Royal Museums of Fine Arts of Belgium, 2001. P. 38 – 47.

3. Auwera Joost Vander. Jacques Jordaens, his panels and panel makers: identifications and patterns. Jordaens Van Dyck Journal: the research publication of the Jordaens Van Dyck panel paitings project. N 3. Amsterdam: University of Amsterdam, Royal Museums of Fine Arts of Belgium, 2002. P. 64 – 71

4. Auwera Joost Vander. Jordaens's re-use and enlargement of panels in light of the studio practices and art theory his day: the example of The Adoration of the Shepherds in Bristol. Jordaens Van Dyck Journal: the research publication of the Jordaens Van Dyck panel paitings project. N 2. Amsterdam: University of Amsterdam, Royal Museums of Fine Arts of Belgium, 2001. P. 70 – 83

5. Losos L. Die Technik der Malerei. Praha: Artia Verlag, 1988. 191 p.

6. Shulika V. "Christ Enthroned" and the Throne of Christ in the Iconography of Slobozhanshchyna in the Second Half of the Seventeenth Century. Throne – Hetoimasia – Syntropon in post-Byzantine iconography. National Museum of the Great Union in Alba Iulia collaborators "1st December 1918" University of Alba Iulia And "Igor Sikorsky" Polytechnic Institute in Kyiv. Alba Iulia (Romania) November 20-21, 2025. С.17 – 19

7. Бідзіля В.О. Біюциди в реставраційній практиці. Київ: Національний науково дослідний центр України, 2003. 64 с.

8. Жердзицкий В. Живопис. Техника і технологія. Харків: Колорит, 2006. 327 с. 8. Лоханько, В.Є. Художні матеріали і техніка живопису. Харків: Мистецтво, 1938. 187 с.

9. Лоханько, Ф.П. Флорова, Т.І. Художні Матеріали: Техніка Живопису Київ: Держ. видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1960. 142 с.

10. Методичні рекомендації щодо підготовки ґрунтів при виконанні навчальних академічних завдань з масляного живопису / уклад. А.І. Демура. Харків: ХХІІІ, 1992. 24 с.

11. Проблеми збереження, консервації і реставрації музейних пам'яток історії та культури: Спецвипуск. Проблеми біопшкодження пам'яток історії та культури /Кол. авторів, кер. Т.О. Кондратюк. Київ: ІПК ПК, 1998. 172 с.

12. Скоп Л. Українське церковне малярство у Галичині: техніка та технологія XV XVIII ст. Львів: Коло, 2013. 192 с.

13. Сланський, Б. Техніка живопису та реставрації Київ: Мистецтво, 2009. 304 с. 14. Цитович, В.И., Лугина Л.Н., Тимченко Т.Р. Технология и экспертиза живописи. Київ: ННДРЦУ, 2002. 90 с.

14. Шуліка В.В. Ведута «Собор у Фердені»: з досвіду реставраційної практики в Берліні. "Музеї та реставрація у контексті збереження культурної спадщини: актуальні виклики сучасності" Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції 18 – 19 вересня 2025 р. Київ: НЗ «Києво-Печерська лавра», ГО «Асоціація реставраторів України», 2025. С. 338 – 345.

15. Шуліка В.В. Композиції Пітера Пауля Рубенса в творах Слобожанських іконописців. Синтез мистецтв у сучасних соціокультурних процесах. Шоста щорічна міжнароджна науковів конференція. Тези доповідей. НАМУ, м. Київ. 30 – 31 жовтня 2025. Київ: НАМУ. С.211 – 214 <https://academyart.org.ua/science/scientific-events>